

"Elföretagen" och affärsmässigheten

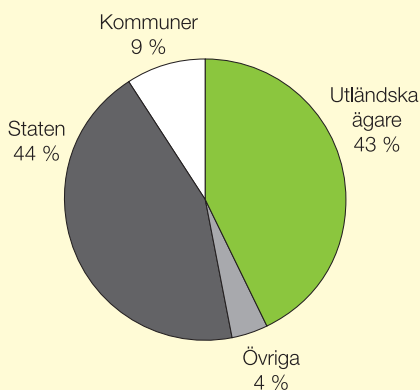
Elproduktion och elhandel – konkurrens och ägarmål styr

I SVERIGE finns 75 företag som producerar el (därutöver finns många små producenter). Det finns också ca 125 företag som handlar med el. I koncerner kan både elproduktion och elhandel ingå, ofta i skilda bolag.

Elproducenterna och elhandlarna producerar, köper och säljer el på den nordiska elmarknaden i konkurrens med bolag från hela Norden. Den producerade elen kan säljas på den nordiska elbörsen eller direkt mot slutkund, vilket är vanligare hos industrikunder.

Svenska hushåll köper vanligen el av ett elhandelsföretag, som hushållet tecknat avtal med. Här finns olika avtalsformer och möjlighet att tjäna pengar. Konsumentverket och DN redovisade nyligen t ex att en villaägare kunde tjäna 3 500 kr per år genom att välja billigaste avtal jämfört med det dyraste.

Inom elproduktion och elhandel där full konkurrens råder, kan företagens ägare ha olika mål för ekonomin, beroende på ägarform, vision och affärsidé. Det kan t ex vara vinstmaximering som gäller.

Så här ägs svensk elproduktion. De senaste tio åren har framför allt det utländska ägandet ökat och det kommunala minskat.

"Elföretagen" eller "energiföretagen" tjänar pengar på el, skrivs och sägs det. Men villkoren för "elföretagen" är olika beroende på verksamheten. Produktion av el och handel med el sker i konkurrens, medan distribution av el är en monopolistisk verksamhet.

TILL ENERGIFÖRETAGEN räknas företag som arbetar med försörjningen av el och värme. Om vi räknar bort fjärrvärmeföretagen kan vi kalla övriga företag för elföretag. Elföretagen kan i sin tur grovt beskrivas utifrån tre huvudverksamheter; produktion av el, handel med el och distribution av el.

Elnätverksamhet – staten kontrollerar

DISTRIBUTION av el sköts av elnät-företagen. Det finns ca 175 lokala elnät-företag i Sverige. Dessa måste vara juridiskt skilda från produktion och handel med el. Elnät-företagen får absolut inte handla med el och det får enligt reglerna inte förekomma någon korssubventionering mellan elnät-företag och elhandelsföretag inom en koncern.

Elnät-företagen har, precis som företagen inom elhandel och elproduktion, olika ägarstruktur; statligt, kommunalt, utländskt, privat och ekonomiska föreningar. Verksamheten bedrivs i monopol. En kund kan inte välja elnät-företag, utan blir kund hos det företag som har rätten att distribuera el på orten.

Staten övervakar, genom Energi-marknadsinspektionen, att nättarifferna är skäliga och att verksamheten bedrivs effektivt. Därmed sätts ramarna för elnät-företagens handlingsutrymme när det gäller förbättrad leveranssäkerhet.

Ekonomisk effektivitet och ökad leveranssäkerhet är delvis varandras motsats. Därför måste alltid förnuftiga avvägningar göras. Redan idag görs stora investeringar i elnäten. Hårda krav ställs nu på elnäten, inte minst efter orkanen Gudrun, som innebär ökade investeringar. Elnät-verksamheten måste därför tillåtas ge marknadsmässig avkastning.

Elnäten – ett monopol där tariffer och effektivitet övervakas.

Skatter och avgifter – staten bestämmer

DET TOTALA ELPRISET som en kund betalar består av tre delar:

- Elhandelspriset, där kunden kan välja elhandelsföretag och avtalsform
- Elnätavgiften, som övervakas av staten
- Elskatt, moms och avgifter (bl a för elcertifikat), som staten bestämmer

Skatteposten upptar i vissa fall över 45 procent av det totala elpriset.

Brett samarbete öppnar för vindkraft

Svensk Energi ökar satsningen på vindkraft genom att samarbeta med branschföreningen VIP – Vindkraftens Investeringare och Projektörer. VIP är en förening som företräder projekteringsföretag, vissa kraftbolag, banker med flera, som har intresse av en storskalig utbyggnad av vindkraften i Sverige.

Svenskenergi.nu har bett fyra parter ur styrgruppen att uttala sig om det nystartade samarbetet; VIP, Energimyndigheten, Elforsk och Svensk Energi.

KALLE LINDHOLM

kalle.lindholm@svenskenergi.se

Vindkraftens Investeringare och Projektörer: ETT NATURLIGT SAMARBETE

VIP, Vindkraftens Investeringare och Projektörer, bildades år 2001 och har under kort tid vuxit från tre till 16 medlemsföretag. VIP ombildades till en ekonomisk förening i januari 2004. Föreningen har på kort tid vunnit erkännande och respekt hos regeringskansliet och myndigheter. VIP är idag en etablerad intresseorganisation inom vindkraftsbranschen som samarbetar intimt med ViS (Vindkraftsleverantörerna i Sverige) och i stor utsträckning även med SVIF (Svensk Vindkraftförening).

Sedan ett drygt år tillbaka har VIP fört en konstruktiv dialog med Svensk Energi som nu lett till ett samarbete som VIP förväntar sig mycket av. Rent konkret har samarbetet inletts med att VIP och ViS flyttat sitt gemensamma kansli till Svensk Energis kontor i Stock-

holm. En arbetsgrupp för vindkraftsfrågor bildas nu i Svensk Energi med medlemmar från båda organisationerna.

Samarbetet ter sig väldigt naturligt eftersom föreningarna har ett flertal gemensamma medlemmar såsom Vattenfall, Sydkraft, Göteborg Energi och Skellefteå Kraft. Bland VIPs övriga medlemmar kan bl a nämnas projekteringsföretagen Vindkompaniet, RES Skandinavien, Svevind och AB Vindkraft. Bland banker finns Nordea och den tyska banken HSH Nordbank. Lindahls Advokatbyrå och GreenStream Network – mäklare för bl a elcertifikat och utsläppsrätter – tillhör också medlemsskaran.

VIP behöver den förstärkning som samarbetet med Svensk Energi erbjuder. Elnätfrågorna, systemintegrationen samt inte minst informationsspridning

Detta ska bli kul, säger Matthias Rapp som är deltidsanställd chef på VIP och numera sitter i samma lokaler som Svensk Energi.

är exempel på områden där Svensk Energis personal kommer att bidra med erfarenheter och arbete, medan VIP fortsätter med att skapa goda villkor för investeringar samt att förkorta och förenkla tillståndsprocessen. Gemensamma remissvar i vindkraftsfrågor står också högt på agendan.

Anders Björck, Energimyndigheten, förväntar sig förbättrad information till viktiga målgrupper som beslutsfattare, opinionsbildare och inte minst skolelever.

Energimyndigheten: VIKTIGT MED SAKLIG OCH NYANSERAD INFORMATION

VEM SOM SÄGER NÅGOT är många gånger lika viktigt som vad som sägs. En satsning på vindkraftsinformation från elbranschens intresseorganisation Svensk Energi visar på den viktiga roll som vindkraften kan få för den svenska energiförsörjningen. Förhoppningsvis medför satsningen att saklig och nyanserad infor-

mation kring vindkraft når en bred krets av människor inom energiområdet.

Med en koppling till Svensk Energis satsning på information till skolelever kan de yngres kunskap och intresse öka för ett viktigt område som har framtiden för sig.

Energimyndigheten finansierar forskning kring t ex hur vindkraften ska integreras i elsystemet och kring dess miljöeffekter. Avnämarna av resultaten är i hög grad beslutsfattare i kraftföretag och samhällsinstitutioner samt opinionsbildare. En bra informationskanal från Svensk Energi i samarbete med VIP bör bli ett bra tillskott för att nå många av dessa personer.

Framtidens vindkraft kanske? Världens största havsbaserade vindkraftpark, Nysted i Danmark, innehåller 72 kraftverk. De producerar 0,6 TWh per år, nästan lika mycket som hela Sveriges vindkraft gav förra året.

Foto: Jan Frisk

Elforsk – elföretagens forsknings- och utvecklingsbolag: EN VÄSENTLIG ÖKNING AV VINDKRAFT ATT VÄNTA

VINDKRAFTTEKNIKEN har utvecklats mycket starkt under den senaste 10-årsperioden, från att ha varit en entusiastverksamhet till en avancerad teknik. En snabb teknisk utveckling har inneburit successivt förbättrade ekonomiska förutsättningar. Detta har lett till en hastig utbyggnad i flera av våra grannländer. Det är i dagens läge svårt att säga hur utbyggnaden av vindkraft blir i Sverige, men allt talar för att andelen vindkraftproducerad el på sikt ökar väsentligt.

Den snabba utvecklingen har inneburit att det kommit fram behov av ny kunskap inom många

områden. Förutom tekniska frågor kring vindkraftaggregatens egenskaper och livslängd, blir med ökande andel vindkraft även effektiv drift och integration i elnätet viktigare. Det ökade intresset för havsförläggning innebär att de hittills ganska sparsamma erfarenheterna behöver följas upp.

Elforsk planerar nu tillsammans med Energimyndigheten och vindkraftintressenterna ett treårigt forskningsprogram, Vindforskning 06-08, som ska starta vid nästa årsskifte. Programmet har fem delområden:

- Tillstånd, miljö och acceptans
- Projektering, drift och underhåll av vindkraftverk
- Externa förutsättningar för produktion och dimensionering, standardisering
- Samverkan mellan vindkraft och elnätet
- Teknikbevakning och informationspridning

En mycket viktig målsättning är att alla projektresultat ska kunna användas av de svenska aktörerna inom området. För att kunna uppnå detta är det synnerligen angeläget med en nära samverkan med branschorganisationerna Svensk Energi och VIP.

Ulf Arvidsson på Elforsk menar att samarbetet kring vindkraften är synnerligen angeläget, bland annat för att resultaten av forskningen ska kunna användas av aktörerna inom vindkraften.

Svensk Energi: TILLSAMMANS FÅR VI HÖGRE KOMPETENS

MÅNGA MEDLEMSFÖRETAG är eller kommer att bli engagerade i vindkraften. Det gäller dels som elproducenter, dels som elnätbolag. Eftersom vindkraft i större omfattning är nytt för Sverige kan Svensk Energi förhoppningsvis hjälpa till att undanröja en del etableringshinder. Speciellt viktigt är det för Svensk Energi att medverka till att alla elnätfrågor kopplade till vindkraften får tillfredsställande lösningar.

Samarbetet som vi nu inleder med VIP innebär att vi tillsammans får en hög kompetens inom området. VIP tillför specifikt vindkraftkunnande till Svensk Energis kunskande inom kraftsystem och elnät. Detta räknar vi med skall leda till att vi kan tackla alla typer av etableringsproblem och att vi kan försöka hitta lösningar ihop med medlemsföretagen.

Allt kommer inte att handla om problemlösning. Mycket av det gemensamma arbetet blir informationsinriktat. Det finns behov av både extern och intern information för att visa på möjligheter och undanröja missförstånd och inte minst för att höja kunskapsnivån vad gäller vindkraft rent generellt.

Vindkraften har genomgått en spännande utveckling, där vi kommer att få se fler havsbaserade parker framöver.

Svensk Energis produktionschef Edvard Sandberg ser stora möjligheter att undanröja etableringshinder som vindkraften brottas med, främst när det gäller frågor kring elnäten.

SISTA ORDET!

...DET FLADDRAR TILL I EN TYLLGARDIN", O S V.

De flesta känner igen Mats Paulsons visa och sjunger säkert gärna med. Den målar upp en idyll, både i stämning och natur, och skapar en romantisk känsla. Andra visor förmedlar samma romantik förknippad med solen, vinden och även vattnet.

Kanske har det påverkat mångas syn på möjligheterna att utvinna konkret energi i form av el ur dessa energikällor, åtminstone när det gäller solen och vinden. Men är vi på väg att se en ändring här?

En konkret Mona Sahlin

Inte minst miljö- och samhällsminister Mona Sahlin har berört frågan. Hon har vid flera tillfällen talat om möjligheterna i sol, vind och vatten, "som inte längre är ett uttryck för övervintrande hippies". Hon har i högst konkreta ordalag talat om att energianläggningar måste få synas och att de påverkar.

På Svensk Energis årsmöte i våras var hon inne på behovet av ny elproduktion i Sverige. Staten måste enligt henne bli bättre på att göra sin del i tillståndsprövningen och ge rimliga villkor för dem som vill investera.

Vindkraften tycks ligga ministern extra varmt om hjärtat. Under ett besök hos Sydkrafts anläggning vid Kalmarsund i början av sommaren uttryckte hon sin beundran för vindkraftens utveckling de senaste tio åren.

Vindkraftens konkurrenskraft har förbättrats

På föregående uppslag i den här tidningen har vi berättat om förutsättningarna för en nystart för vindkraften. Med utökad hjälp från dem som beslutar kan det kanske bli verklighet.

Vindkraften kan spela en mycket viktigare roll i vårt elproduktionssystem jämfört med idag. I Sverige har den årliga vindkraftproduktionen nu nått knappt 1 TWh vilket endast motsvarar drygt en

"DET GÅR EN VIND ÖVER VINDENS ÄNGAR...

halv procent av den samlade inhemska elproduktionen. På nordisk basis produceras 8 TWh vindkraft, motsvarande 2 procent.

På sikt är alla produktionsbidrag viktiga, som kan stärka den svenska och nordiska elförsörjningen. Dessutom förbättras vindkraftens konkurrenskraft successivt både genom teknisk utveckling och genom att handeln med utsläppsrätter ökar marknadspriset på el.

Det är viktigt att elbranschen gemensamt på alla sätt bidrar till att utnyttja vindkraftens potential, så att vindkraftens roll i det framtida elsystemet blir så bra som möjligt. Med möjligheten att bygga till havs minskar problemet med vindkraftens synlighet i känsliga områden.

Komplement, inte konkurrent

Vi ska också komma ihåg att det inte handlar om att i detta skede ersätta någon annan produktion. Det nordiska systemet behöver tillskott av produktion och då är vindkraften ett mycket bra komplement, med dess goda miljöegenskaper.

Det är annars vanligt i debatten att vindkraften ställs som ett alternativ till kärnkraften och ofta räknas det ut hur många vindkraftverk som behövs för att ersätta en reaktor av viss storlek. Svensk Energi ser det inte på det sättet. Båda dessa energiformer har unika egenskaper som behövs i elförsörjningen. De ska utnyttjas i ett samspel, tillsammans med andra energikällor, på absolut bästa sätt.

Det går en vind över vindens ängar, det fladdrar till i en vindturbin.

KALLE LINDHOLM
REDAKTÖR

Sol, vind och vatten – begrepp som förknippats med romantik och hippies. Nu kan en mer konkret bild av vindkraften vara på väg att växa fram i Sverige.